

BESZÁMOLÓK

BESZÁMOLÓ AZ 1956-OS INTÉZET 1994–1995. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

1995-ben jelentős változás történt az intézet jogállásában. A Magyar Köztársaság Kormánya határozatával 1995. június 29-től az intézet közalapítványként működik. Ugyanakkor továbbra is fennmarad az 1956-os Intézet szoros kapcsolata a Magyar Tudományos Akadémiával. A kihelyezett Akadémiai Kutatóhely része az intézetnek, s ennek vezető munkatársai a különböző akadémiai bizottságokban is tevékenykednek.

Az alapító okirat megjelent a Magyar Közlöny 1995/60. számában. Az alábbiakban ennek teljes szövegét közöljük.

Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete közalapítvány

alapító okirata

A jelen okirat I. pontjában megjelölt alapító a Fővárosi Bíróságon 1992. február 4-én 2657. sorszámon nyilvántartásba vett 1956-os Tudományos Alapítvány vagyonának közalapítvány céljára – alapítójának hozzájárulásával – tett felajánlását elfogadva

Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és
Kutatóintézete közalapítvány

elnevezéssel közalapítvány (a továbbiakban: közalapítvány) létrehozását határozta el, amely az 1956-os Tudományos Alapítvány (a továbbiakban: alapítvány) jogutódja.

I. A közalapítvány alapítója:

A Magyar Köztársaság Kormánya, az 1956-os Tudományos Alapítvány alapítójával közösen

A közalapítványtevő nevében és felhatalmazása alapján a belügyminiszter jár el.

II. A közalapítvány neve:

Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és
Kutatóintézete közalapítvány
angol elnevezése: Institute for the History of 1956 Hungarian Revolution

rövidített neve:

1956-os Intézet

III. A közalapítvány székhelye:

1074 Budapest, Dohány u. 74.

IV. A közalapítvány jellege:

A közalapítvány nyílt. Javára minden belföldi és külföldi természetes és jogi személy, bármilyen magyarországi és külföldi közösség – beleértve más alapítványokat, egyesületeket stb. – adományozhat, illetve az alapítványi célok megvalósulásához nemcsak pénzbeli adományokkal kapcsolódhat.

V. A közalapítvány célja, tevékenysége:

A közalapítvány közérdekű célja az 1990. évi XXVIII. törvényben megfogalmazott kötelezett-ségvállalás teljesülésének elősegítése.

Ennek érdekében az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóinté-
zete által ellátott közfeladat a jelenkor-történeti, ezen belül az 1956-os magyar forradalom
történetét feltáró hazai és nemzetközi tudományos kutatások, dokumentációs munkák megszer-
vezése, koordinálása, illetve az ehhez kapcsolódó tudományos kutatómunka feladatainak fo-
lyamatos ellátásában való részvétel. Támogatja a korszakkal kapcsolatos tudományos ismeret-
terjesztést, valamint azt, hogy az új kutatási eredmények fokozatosan hozzáférhetőek legyenek a
közoktatás számára, s ezáltal hozzájárul az oktatással és kultúrával kapcsolatos általánosabb
célok megvalósulásához. A közelmúlt társadalmi és politikai folyamatainak elemzése révén
elősegíti a nemzeti társadalompolitika alakítását.

V.1. A közalapítvány tevékenységi köre:

- a tudományos kutatómunka feladatainak folyamatos ellátása,
- a hazai és nemzetközi kutatások megszervezése, egyeztetése,
- a kutatási eredmények folyamatos publikálása,
- tudományos ismeretterjesztés és a közoktatás támogatása,
- tudományos szaktanácsadás

VI. Időtartam:

A közalapítvány határozatlan időtartamra jön létre.

VII. Jelentősége:

A közalapítvány országos jelentőségű.

VIII. Működési területe:

A közalapítvány belföldön működik.

IX. A közalapítvány alapítói vagyona:

a) Az alapítvány vagyona leltár szerint.

b) A 33678/A/4. hrsz., Budapest, VII. kerület Dohány u. 74. II. emelet alatt található 413,2 négyzetméter alapterületű a Magyar Állam tulajdonában és az alapítvány használatában lévő ingatlan, mint az Intézet székhelye. Az ingatlan bruttó nyilvántartott értéke: 21 821 471 Ft (huszonegymillió-nyolcszázhuszonegyezer-négyszázhetvenegy forint)

c) 50 M Ft, azaz ötvenmillió forint.

Az alapító a fenti c) pont alatt megjelölt alapítói vagyont a közalapítvány alapító okiratának közzétételével egy időben – a közalapítvány bírósági bejegyzéséig zárolt – bankszámlán a közalapítvány rendelkezésre bocsátja. Az alapító intézkedik a fenti b) pont alatti ingatlan tulajdonjogának a közalapítvány javára történő bejegyzéséről.

X. A közalapítvány vagyonának felhasználása:

A közalapítványi vagyon felhasználásáról az alapítók rendelkezése szerint, továbbá a közalapítványhoz csatlakozó adományozók által meghatározott és a kuratórium által elfogadott feltételek keretei között, a kuratórium dönt.

Az alapító a kuratóriumot felhatalmazza, hogy mind a közalapítvány vagyonát, mind a vagyon kamatait a kuratórium döntése alapján használják fel. A közalapítvány vagyona a hatályos jogszabályok előírásainak figyelembevételével, a kuratórium minősített többséggel meghozott döntése alapján, bármely olyan biztonságos vállalkozásba befektethető, melytől a közalapítvány vagyonának a növekedése várható.

A közalapítvány vagyona részévé válnak a későbbiekben a közalapítványhoz csatlakozó bel- és külföldi természetes és jogi személyek feltétel nélküli, valamint feltételekhez kötött pénzbeli és dologi adományai, amennyiben ezeket a közalapítvány kuratóriuma elfogadja.

A közalapítvány vagyona felhasználható az alapító okirat V. pontjában meghatározott célok megvalósítására, a közalapítvány működési költségeinek fedezésére, az alapítványi célok megvalósulását szolgáló eszközök beszerzésére és bérletére.

A közalapítvány finanszírozhat és támogathat bármely olyan megoldást, tevékenységet és szervezetet, amely a közalapítvány céljainak eléréséhez értékes vagy jelentős, széles körben hasznosítható eredményt ígér.

XI. A közalapítvány szervezete, működése:

A kuratórium:

A közalapítvány legfőbb döntéshozó, illetve képviselő és kezelő szerve a kuratórium.

Elnöke és tagjai tisztségüket díjazás nélkül látják el.

Elnöke:

Kende Péter, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja

Tagjai:

Andorka Rudolf, a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem rektora,
Bácskai Vera, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára,
Gálszécsey András ny. miniszter,
Hegedűs B. András egyetemi docens,
Kosáry Domokos akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke,
Lakatos István író,
Litván György, a történettudományok doktora,
Nagy Ernő nyomdaipari vállalkozó,
Pomogáts Béla irodalomtörténész,
Rainer M. János történész,
Szabad György akadémikus, országgyűlési képviselő,
Szabó Miklós történész, országgyűlési képviselő,
Varga László, a Fővárosi Levéltár főigazgatója,
Vásárhelyi Miklós sajtótörténész, újságíró,
Vitányi Iván, a szociológiai tudományok doktora, országgyűlési képviselő.

A kuratórium működési szabályzatát saját maga dolgozza ki. A közalapítvány tevékenységi körét a kuratórium döntése alapján csak a közfeladat folyamatos ellátásának javítása céljából bővítheti. A kuratórium kizárólagos döntési körét képezik az alábbiak:

- rendelkezik a közalapítvány vagyonáról, dönt a befolyt pénzeszközök felhasználásáról,
- elfogadja a közalapítványhoz való csatlakozást, megállapodik a csatlakozás feltételeiről,
- elfogadja az éves pénzügyi tervet és a közalapítvány mérlegét,
- elfogadja az általa létrehozott tudományos intézet szakmai programját, ellenőrzi annak végrehajtását,
- a közalapítvány működéséhez szükséges szervezési, kezelési és irányítási feladatok ellátására létrehozza a közalapítvány igazgatóságát,
- főállású, függetlenített, fő- és ügyvezető igazgatót választ pályázat útján, akiknek megbízatása 3 évre szól.

A kuratórium döntési jogait a közgyűlés keretében gyakorolja, amelyet szükség szerint, de évente legalább két alkalommal össze kell hívni.

A kuratórium határozatképes, ha a tagoknak legalább a fele jelen van. Döntéseit egyszerű szótöbbséggel hozza.

A kuratórium közgyűléseiről jegyzőkönyvet kell felvenni. Közgyűlési szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

A kuratórium évi beszámolót köteles készíteni a közalapítványtevő tájékoztatására az alapítványi vagyon felhasználásáról, illetve a közalapítvány működéséről.

A kuratóriumi tagság a felkérés elfogadásával határozatlan időre jön létre, és felmentés vagy elhalálozás esetén szűnik meg. Ezekben az esetekben a kuratórium tagjai egyszerű szótöbbséggel tett javaslatát figyelembe véve a közalapítványtevő nevezi ki az új tagot.

Az igazgatóság

A kuratórium által létehozott tudományos intézet egyszemélyi felelős vezetője a főigazgató, aki az igazgatóság elnöke; az igazgatóság további tagjai: az ügyvezető igazgató, valamint a kuratórium által kijelölt igazgatósági tagok.

Az igazgatóság felhatalmazást kap, hogy a közalapítványi célok megvalósítása érdekében az Intézeten belül szakmai szervezeteket és munkacsoportokat hozzon létre és működtessen.

A főigazgató feladata: az igazgatóság irányítása, a közalapítvány tudományos programjának kidolgozása, az ennek megvalósításával kapcsolatos feladatok, illetve az ebben részt vevő tudományos személyzet irányítása.

Az ügyvezető igazgató feladata: a közalapítvány folyamatos működéséhez szükséges feltételek biztosítása, az ezzel kapcsolatos szervezési, ügyintézési feladatok irányítása, az éves pénzügyi terv és a mérleg összeállítása és a kuratórium elé terjesztése.

A főigazgató és az ügyvezető igazgató felett a munkáltatói jogokat a kuratórium elnöke gyakorolja.

A közalapítvány, illetve az általa létehozott tudományos intézet alkalmazottai felett a munkáltatói jogokat a főigazgató jogosult gyakorolni.

XII. A közalapítvány alapító okiratának módosítására a közalapítvány alapítója jogosult.

XIII. A közalapítvány képvisellete, aláírási jogosultság:

A közalapítvány önálló, egyszemélyes képviselétére a kuratórium elnöke önállóan jogosult. A kuratórium döntése alapján a közalapítvány főigazgatója felhatalmazható az alapítvány képviselleti jogával. A közalapítvány bankszámlái feletti rendelkezésre rajtuk kívül az igazgatóságnak azon tagjai és olyan módon jogosultak, akiknek és ahogyan erre a közalapítvány kuratóriuma felhatalmazást ad. A képviselleti és a bankszámla feletti rendelkezési jogosultság a kuratórium döntésének a bíróságnál szabályszerűen történt bejelentése és bejegyzése után jön létre.

XIV. A kezelő szerv vagyongkezelési döntéseinek ellenőrzéséről a felügyelő bizottság gondoskodik.

A felügyelő bizottság tagjai:

Bak M. János, a vancouver-i egyetem ny. tanára,
Forintos György jogász, szociológus,
Orosz István egyetemi tanár, országgyűlési képviselő.

A felügyelő bizottság ügyrendjét maga állapítja meg. A felügyelő bizottság tagjai tanácskozási joggal részt vesznek a kuratórium ülésein. A közalapítvány vagyonvesztésének veszélye esetén intézkedés céljából kezdeményezheti a kuratórium összehívását, a közalapítvány alapítójához, vagy a közalapítvány ellenőrzését végző Állami Számvevőszékhez fordulhat.

XV. A közalapítvány megszűnése:

A bíróság a közalapítványt a nyilvántartásból törölheti, ha az alapító okiratban meghatározott cél maradéktalanul megvalósult.

A bíróság az ügyész keresete alapján a közalapítványt megszünteti, ha céljának megvalósítása lehetetlenné vált, illetőleg ha az alapítvány működése a törvényesség előírásainak nem felel meg.

A bíróság a közalapítványt megszüntetheti, ha a kuratórium tevékenységével a közalapítvány célját veszélyezteti, és az alapító – a bíróság felhívása ellenére – a kijelölést nem vonja vissza, és kezelőként más szervet nem jelöl ki.

A bíróság a közalapítványt az alapító és a kuratórium együttes kérésére megszüntetheti, ha a közfeladat iránti szükséglet megszűnt.

XVI. A közalapítvány megszűnése esetén

a közalapítvány vagyona – a hitelezők kielégítése után – az alapítót illeti meg, aki a kuratórium javaslatait figyelembe véve köteles azt a megszűnt közalapítvány céljához hasonló célra fordítani, és erről a nyilvánosságot tájékoztatni.

XVII. Ezen alapító okirat a Fővárosi Bíróságnál bejegyzésre köteles.

XVIII. A közalapítvány alapító okiratát jóváhagyást követően a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

XIX. Az alapító okiratban nem szabályozott kérdésekben a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény szabályai, valamint az alapítványok gazdálkodási rendjével kapcsolatos jogszabályok irányadóak.

A Kormány felhatalmazása alapján:

Kuncze Gábor s. k.
belügyminiszter

Fővárosi Bíróság
7. Pk. 60.530/95/4

Végzés

A Fővárosi Bíróság Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete közalapítványt 5569 sorszám alatt az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 74/A. §-ának (4) bekezdése alapján nyilvántartásba vette.

A közalapítvány székhelye: 1074 Budapest, Dohány u. 74.

A képviselő neve: Kende Péter

1011 Budapest, Attila út 1–3.

A közalapítvány célja: Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete által ellátott közfeladat támogatása.

A végzés ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül fellebbezésnek van helye.

Budapest, 1995. június 29.

Dr. Balogh Margit s. k.
bíró

Az 1994–1995. évi kutatómunka egyik fő területe a forradalom nemzetközi hátterének vizsgálata volt. Ezzel kapcsolatos kutatást 1994-ben Nagy-Britanniában (Békés Csaba), Németországban (Hegedűs B. András), Oroszországban (Rainer M. János), Lengyelországban (Tischler János) folytattak az intézet munkatársai, illetve megbízásunk alapján külső munkatársaink. Somlai Katalin olaszországi iratanyagok, Reiter József a kormányközi megállapodás alapján a volt csehszlovák párt- és állami levéltárak 1956-tal kapcsolatos, a Magyar Országos Levéltárnak átadott iratanyagának feltárásában vesznek részt, Varga Éva az osztrák Peter Haslinger irányításával a magyar forradalom és szabadságharc osztrák vonatkozásainak iratfeltárását végzi bécsi archívumokban. Nyikolaj Derzsaluk kijevei kutató az ukrajnai forrásfeltárás munkáját kezdte meg. Romániában egyelőre a kutatómunka súlypontját a szóbeli (oral history) források felkutatása, egybegyűjtése, rögzítése jelentette.

Nemzetközi kutatásaink eredményeit a beszámolási időszakban is több tanulmány és forrásközlés (Békés Csaba, Litván György, Tischler János) szemlélteti, s megkezdtük Litván György szakmai irányításával egy 1956 valamennyi fontosabb diplomáciatörténeti forrását közlő, ily módon minden jelentős külhatalom tevékenységét bemutató gyűjteményes kötet előmunkálatait.

1994 végén megjelent az intézet 1956-os „történelmi olvasókönyvének” bővített, német nyelvű kiadása (Passagen Verlag, Wien), 1996 első felében pedig angol nyelven is hozzáférhető lesz ez a kötet (Longman Higher Education, Harlow Essex). Megkezdődtek a lengyel kiadás munkálatai is.

1994-ben folytattuk a forradalom résztvevőivel kapcsolatos társadalomtörténeti, illetve főbb szereplőinek életútját bemutató kutatásokat, amelyek eredményeképpen 1995. első napjaiban megjelent az intézeti műhelymunka keretében készült *Maléter Pál-életrajz* (szerzője Horváth Miklós, a Hadtörténeti Intézet munkatársa). Befejezés előtt áll a *Nagy Imre-életrajz* (Rainer M. János) kéziratja. A monografikus igényességű feldolgozás, amely többéves kutatómunka eredménye, 1996-ban önálló könyv formájában válik hozzáférhetővé a kutatók és az érdeklődők számára. Elkészült Standeisky Éva monográfiája az írók és a hatalom 1956–1958 közötti kapcsolatáról, folytatódott Baló Péter anyaggyűjtése a Dudás József életrajzi kötetéhez, a budapesti fegyveres csoportok történetének feltárása (Eörsi László), most végző egyetemi hallgatók (Beck Tibor, Germuska Pál) az ELTE 1956-os eseményeinek tudományos feldolgozását végzik az 1956-os Intézet megbízásából.

Az elmúlt évben jelent meg az intézet harmadik *Évkönyve*, és az életútinterjúkból válogató Oral History Archivum-sorozat (szerkesztője: Kozák Gyula) fegyveres harcosok visszaemlékezéseiből összeállított kötete, továbbá a Petőfi Kör vitáit közreadó sorozat (szerkesztő: Hegedűs B. András) két befejező kötete. Lezárultak az 1956-ban (újja-) szerveződött pártok vezetőinek életútinterjúiból válogató kiadvány szerkesztési munkálatai.

Az intézet nagyszabású könyvkiadási vállalkozása volt 1995 könyvhetén a *Bibó István életrajzi kötet*. Bibó az 1956-os hagyományra hivatkozó új Magyarország egyik legnagyobb erkölcsi és gondolkodói tekintélye. Hamarosan kézbe vehető lesz a Kenedi János által egybegyűjtött dokumentumkötet, amely Bibó 1956-tal kapcsolatos rendőrségi vallomásait tartalmazza.

A kutatási eredmények rendszeres publikálásához (az 1994 októbere és 1995 könyvhete között az 1956-os Intézet gondozásában megjelent kiadványok pontos listáját és könyvészeti adataikat lásd a Beszámoló végén) az intézet részben az eddigi könyvkiadói (Osiris-Századvég) együttműködést vette igénybe, részben önállóan jelentette meg kiadványait (*Évkönyvek*), amelyek főként könyvkereskedői forgalomban, de korlátozott mértékben az intézetben is megvásárolhatók.

Intézetünk részéről Litván György és Hegedűs B. András tagjai a Magyar Tudományos Akadémia Jelenkor-történeti Bizottságának. Munkatársaink részt vettek az új levéltári törvény előkészítésében és a Belügyminisztérium őrizetében lévő történeti értékű iratállomány feltárására kiküldött Belügyminisztériumi Iratfeltáró Bizottság munkájában, amelynek jelentése 1995 nyarán elkészült.

Az 1956-ot követő megtorlás iratainak feltárása és feldolgozása 1991 óta az 1956-os Intézet egyik központi feladata. A munka nehézségeiről és a további tervekről Szokolczai Attila beszámolt az intézet 1994-es *Évkönyvében*, ugyanezen írás Függelékében közzétette a megtorlás során bírói ítélettel kivégzettek listáját. A kutatócsoport (Cseh Zita, Horváth Miklós, Paróczai Csilla, Szokolczai Attila) jelenleg a katonai bíróságok '56-os iratainak feltárását és dokumentálását végzi, ebből a statáriális eljárások iratanyagának feldolgozása már befejeződött.

Az 1956-os Intézet dokumentációs tevékenységének két fő területe az írott forrásokot, másolatokat gyűjtő úgynevezett '56-os fond az Országos Széchényi Könyvtárban, illetve a szóbeli forrásokot gyűjtő, rendszerező (és publikáló) Oral History Archivum (OHA). Utóbbi a beszámolási időszakban is számos életútinterjúval gyarapodott itthonról és külföldről egyaránt.

Folytatódtak egy önálló kutatás, az „Ötvenhatosok második nemzedéke” interjúfelvételi munkái a megtorlást szenvedettek gyermekei sorsának alakulásáról, beilleszkedéséről – a Kádár-rendszer időszakában. A kutatásról, a kutatómunka forrásairól lásd az idei *Évkönyvben* Molnár Adrienne beszámolóját.

A „fondban” elhelyezésre kerültek a vidéki és fővárosi bíróságok '56-os periratainak másolatai (gyűjtésük 1994-ben tovább haladt), valamint a washingtoni State Department 1955–1959 évi Magyarországgal kapcsolatos iratai mikrofilmen (a Bang Jensen Társaság adományaként), a Bang Jensen-üggyel kapcsolatos dokumentum-másolatok (Nagy András gyűjtése), a válogatás ukrán állami és volt pártlevéltárak irataiból (Nyikolaj Derzsaluk gyűjtése), s egyes kisebb kéziratos anyagok.

Az intézet dokumentációs tevékenységének további területei a könyvtár és az adatbank.

Az intézet könyvtára 1991-ben alakult, és az elmúlt évben fejlődött a legdinamikusabban gépesítése. Befejezéséhez közeledik a könyvállomány nem kurrens sajtókivágatainak, videofelvételeinek adatbázisba való bevitele. A könyvek kötetszáma az elmúlt időszakban 750-nel, egyéb írásos dokumentumainak – a különlenyomatoknak, a nálunk tárolt kéziratoknak, a periodikumoknak – az egységszáma 60-nal gyarapodott. A könyvek kötetszáma 2600; 50 heti-, napilapra, folyóírra fizetünk elő; videokazettáink száma több mint 300. Gépi adatbankunkba bevitt sajtókivágataink tétel-száma kerekén 5000.

Az Adatbankot az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság jelentős támogatásban részesítette. Továbbfejlesztettük a lokális számítógép-hálózatot, és kiépítettük az X. 25-ös csatlakozási pontot, amelyen keresztül a munkatársak igénybe vehetik az Internet szolgáltatásait. Továbbfejlesztettük adattároló rendszerünket, finomítottuk adatbázisaink szerkezetét (bibliográfia, sajtófigyelés, életútinterjúk, periratok, videográfia), amelyek a dokumentumok komplex visszakereshetőségét teszik lehetővé a munkatársak, kutatóink és a külső használók számára egyaránt.

Külső és belső munkatársak közreműködésével tovább építettük adatbázisainkat. A bibliográfiai adatbázis mintegy 6500 könyv- és folyóirattételt, a sajtófigyelési adatbázis 5000 tételt, a videográfiai adatbázis 580 tételt, az életútinterjúk adatbázisa 420 tételt, a periratok adatbázisa 340 tételt tartalmaz.

A minél sokoldalúbb szakmai kapcsolattartás érdekében az intézet tudományos konferenciák rendezésén túl társrendezőként bekapcsolódott különböző szakmai rendezvényekbe. Társrendezői voltunk *A hatalom és a társadalom a 20. századi Magyarországon* címmel rendezett debreceni I. Országos Jelenkor-történeti Konferenciának (1994. szeptember), a nyíregyházi szakmai találkozóknak (1994. november), a Tánczos Gábor-emlékülésnek (1994. december). Munkatársaink az elmúlt időszakban több konferenciameghívásnak tettek eleget. Litván György Hamburgban, Bielefeldben, Bukarestben, Otzenhausen-ben, Rómában, Münchenben, Strasbourgban, Varsóban; Rainer M. János Rómában, Varsóban; Hegedűs B. András a németországi Bad Wiessee-ben és Templinben Békés Csaba Bukarestben, Varsóban; Tischler János Varsóban vett részt nemzetközi konferencián.

Az intézet rendszeresen részt vállal a továbbiakban is a tanártovábbképzés intézményeinek munkájában; iskolák, társadalmi szervezetek és a tömegkommunikáció felkérésére munkatársaink számos szakirányú és ismeretterjesztő előadást tartottak.

Litván György, Ständeisky Éva, Hegedűs B. András az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán tanítottak, Rainer M. János a Századvég Politikai Iskolán, Litván György a MÚOSZ Újságíró Iskoláján oktatott. Békés Csaba külföldi ösztöndíjas hallgatóknak tartott előadást.

1995 februárjától az intézet előadásorozatot szervezett középiskolai tanárok számára az 1945 utáni történelem fő kérdéseiről. A szervezést összefogó Szokolczai Attilát munkájában a Történelemtanárok Egyesülete és a *Rubicon* című folyóirat munkatársai segítették, anyagi támogatásával pedig a Budapest Bank Rt. és a Pro Scholis Urbis Alapítvány. Az előadásokat az intézet munkatársai, valamint meghívott előadók tartották. A kurzus 12 előadását szakmai vita követte.

Az ismeretterjesztő munka részeként munkatársaink rádióműsorokban szerepeltek, műsorok összeállítói (így például Tischler János a forradalom lengyel visszhangjáról), illetve a korszakra vonatkozó filmek szakértői voltak (Puszt Tibor: *Akit a vihar felkapott* című, Dudás Józsefről készült filmjénél Baló Péter), filmforgatókönyveket állítottak össze (Baló Péter, Hegedűs B. András, Rainer M. János közreműködése a Nagy Imréről készülő dokumentumfilmben).

1995 áprilisában az intézet munkatársai (Békés Csaba, Hegedűs B. András, Litván György, Ständeisky Éva, Valuch Tibor) a bécsi Collegium Hungaricumban tartottak előadást. Bak János bemutatta a Passagen Verlagnál megjelent német nyelvű ösz-

szefoglaló munkát, majd ezt 1956-os filmösszeállítás követte. Az intézet munkatársai ezenkívül látogatást tettek az Institut für die Wissenschaften vom Menschnél, valamint az Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institutban, amellyel közös kutatás megindításában állapodtak meg.

Az 1995. május 25–26-án, a budapesti Goethe Intézettel közösen rendezett *Megemlékezés – emlékezés – felejtés* (A kortörténet feldolgozása és a nyilvánosság) című magyar–német konferencián Hegedűs B. András *A történelmi igazságtétel – Az emlékezés és az újragondolás keserű tapasztalatai* címmel tartotta a bevezető előadást, amelyet Rainer M. János korreferátuma követett.

Munkánk anyagi feltételeit a Magyar Köztársaság Kormánya, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, a Soros Alapítvány, az MTA Jelenkorkutató Bizottsága és az Országos Tudományos Kutatási Alap biztosítja. Támogatást kaptunk ezen felül munkánkhoz a Budapest Bank Rt.-től, a Hungária Biztosító Rt.-től és a MALÉV Rt.-től, Budapest Főváros VII. kerületi Önkormányzatától, valamint kiadványaink megjelentetéséhez a Magyar Könyv Alapítványtól. Valamennyi támogatónkhoz ezúton mondunk köszönetet.

ESEMÉNYNAPTÁR

1994.

szeptember

Nyikolaj Derzsaluk kijevi kutató-történész beszámolója – az 1956-os Intézet megbízásából végzett – levéltári kutatásairól, ukrainai forrásfeldolgozó munkájának eredményeiről.

október

Hegedűs B. András előadása (Magyarország–DDR, 1953–1989) a Friedrich Ebert Alapítvány *Demokratie in Aufbruch* címmel rendezett konferenciáján a németországi Templinben.

3–18. Magyarország története (1945–1989) – Békés Csaba angol nyelvű előadássorozata a Turkui Egyetemen (Finnország).

9. Az intézeti *Évkönyv*, a *Petőfi Kör vitái* sorozat V. (*Gazdasági vezetés. Műszaki fejlesztés. Kertmagyarország?*) és VII. (*Iparművész vita. Orvosvita*) kötetei és a *Pesti utca – 1956. Válogatás fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből* című kiadványaink könyvbemutatója az intézetben Fodor Gábor művelődési és közoktatási miniszter részvételével.

20. „Nézd mit tettek ezzel a forradalommal?” – 1956 a kommunista propagandában. Vitaest a Varsói Kulturális Intézetben. Résztvevők: Andrej Paczkowski és Pavel Machcewicz, a Lengyel Tudományos Akadémia Politikatudományi Intézete igazgatója és tudományos munkatársa, az 1956-os Intézetből Rainer M. János és Tischler János.

november

- 8–9. Olasz–magyar konferencia a Római Egyetemen a modern magyar történelem kérdéseiről. Meghívott előadók: Litván György és Rainer M. János.
- 11–12. Az 1956-os forradalom és Szabolcs-Szatmár megye című tudományos konferencián Hegedűs B. András *Az 1956-os forradalom kutatásának kérdései* címmel bevezető előadást tart.
19. Hegedűs B. András előadása a Collegium Carolinum Bad Wiessee-i konferenciáján *Konvergencia és divergencia a csehszlovák és a magyar politikában, különös tekintettel 1956-ra és 1968-ra* címmel.

december

6. Tánczos Gábor-emlékülés a Magyar Szociológiai Társaság Művészetszociológiai Szakosztályával közösen rendezve, Vásárhelyi Miklós elnöklétével.

1995.

január

18. A Kádár-rendszer kontinuitása és diszkontinuitása. Elvi és terminológiai kérdések Kende Péter írásos vitaindítója alapján.

február

1. A történelemtanárok számára indított, három félévre tervezett továbbképző tanfolyam bevezető előadása (Litván György)
15. A tankönyvírás előtt álló feladatok az új kutatási eredmények felhasználásának tükrében. Az intézet munkatársai által írt olvasókönyv kritikai továbbgondolása. Vitaindítók: Baló Péter, Szokolczai Attila, Tischler János.
22. A Passagen Verlag (Wien) kiadásában megjelenő német nyelvű intézeti kiadvány (*Die Ungarische Revolution 1956*) sajtóbemutatója.

március

1. Ständeisky Éva: *A hatalom és az írók* című monográfiájának vitája.
- 3–4. Litván György és Békés Csaba a bukaresti nemzetközi történészkonferencia meghívott előadói.
29. Az „Ötvenhatosok második nemzedéke.” A megtorlást szenvedettek gyermekei sorsának alakulásáról, beilleszkedéséről indított kutatói program első szakmai vitája. Referátum: Molnár Adrienne.

április

5. A Collegium Hungaricum és az 1956-os Intézet bemutatkozó szakmai rendezvénye Bécsben (előadást tartott Békés Csaba, Hegedűs B. András, Litván György, Standeisky Éva, Valuch Tibor, továbbá a német nyelvű kismonográfia sajtóbemutatója, Bak M. János).
8. Litván György az Otzenhausenben rendezett konferencián az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc külpolitikai vonatkozásairól tart előadást.
11. *A forradalom utáni megtorlás Hajdú-Bihar megyében*. Valuch Tibor dolgozatának vitája.
26. *A Berzenczey utcai–Ferenc téri fegyveres csoport története* – intézeti vita Eörsi László újabb kutatásai alapján.

május

17. Tischler János: *A magyar–lengyel pártkapcsolatok a korai Kádár-korszakban* (1958 nyaráig). Vita meghívott hozzászólókkal.
- 25–26. Megemlékezés – emlékezés – felejtés (A kortörténet feldolgozása és a nyilvánosság) címmel rendezett magyar–német konferencia a Goethe Intézet szervezésében. Előadói: Hegedűs B. András (*A történelmi igazságtétel – Az emlékezés és az újragondolás keserűdes tapasztalatai*), korreferensként Rainer M. János.
31. Rainer M. János Nagy Imre-monográfiájának első részéről (*1944-ig*) intézeti szakmai vita.
31. *Bibó István (1911–1979) Életút dokumentumokban*. Az intézet könyvheti kiadványának bemutatója Göncz Árpád köztársasági elnök és Kosáry Domokos, az MTA elnöke, valamint Bibó István családja és rabtársai részvételével.

június

7. A készülő *Dudás József-életrajz* tematikai-módszertani problémái. Előadó: Baló Péter.
14. Hegedűs B. András: *Az 1956-os magyar forradalom a szamizdat Beszélőben*. Vita-író előadás.
20. Az 1956-os Intézet és az Észak-Rajna–Vesztfália tartományban működő Közművelődési Társaság szakmai találkozója Budapesten. Előadók az 1956-os Intézetben: Standeisky Éva, Varga László; az 1956-os forradalom emlékhelyeit és a 301-es parcellát Hegedűs B. András és Ungváry Rudolf kíséretében keresték fel a társaság tagjai.

augusztus 2. Az intézet vendége volt James G. Hershberg, a Cold War International History Project (The Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington D. C.) irányítója.

INTÉZETI KIADVÁNYOK (A MEGJELENÉS IDŐRENDJÉBEN)

- Évkönyv III.* Szerk. biz.: Bak János, Hegedűs B. András, Litván György, Rainer M. János, S. Varga Katalin. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 377 o.
- A Petőfi Kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján, V. Gazdasági vezetés. Műszaki fejlesztés. Kertmagyarország?* Szerk., a bevezetést és a jegyzeteket írta: Hegedűs B. András. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 178 o.
- A Petőfi Kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján, VII. Iparművész vita. Orvosvita.* Szerk., a dokumentumokat összeáll. és a jegyzeteket írta: Hegedűs B. András, Ember Mária, Bohó Róbert. Bev.: Ember Mária, Hegedűs B. András. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 210 o.
- Pesti utca – 1956.* Válogatás fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből. Főszerk., bev.: Kozák Gyula. Szerk.: Bindorffer Györgyi és Gyenes Pál. Bp. Századvég–1956-os Intézet, 1994. 239 o. /'56/
- Horváth Miklós: *Maléter Pál.* Előszó: Mécs Imre. Bp. Osiris-Századvég–1956-os Intézet, 1995. 399 o., ill. /'56/
- Die Ungarische Revolution. Reform, Aufstand, Vergeltung.* Hg.: György Litván, János M. Bak. Aus dem Ungarischen von Anne Nass. Einleitung: von Jörg K. Hoensch. Wien, Passagen Verlag, 1994. p. 211 /Passagen Politik/
- Bibó István (1911–1979). Életút dokumentumokban.* A dokumentumokat vál., a kötetet összeáll.: Huszár Tibor. A felhasznált interjúkat kész.: Huszár Tibor és Hanák Gábor. A kötetet összeállította, a dokumentumokat válogatta Huszár Tibor, szerk.: Litván György és S. Varga Katalin. Bp. 1956-os Intézet–Osiris-Századvég, 1995. 757 o. /'56/

PUBLIKÁCIÓK

(A listában csak az intézet tevékenységi körébe tartozó munkák szerepelnek)

BAK JÁNOS

Die Ungarische Revolution 1956. Reform, Aufstand, Vergeltung. Hg. György Litván–János M. Bak. Wien, Passagen Verlag, 1994. p. 211 (társszerző)

BÉKÉS CSABA

Az Egyesült Államok és a magyar semlegesség 1956-ban. In: *Évkönyv III.* 1994. Bp. 1956-os Intézet, 1994, 165–178. o.

Mikor lehet belőle történelem? *Népszabadság*, 1994. október 22. (Kalmár Melindával)

Maďarská politická krize na jare 1946, *Suodobé Dějiny* [Praha], 1994. I. 4–5. pp. 509–513.

The 1956 Hungarian Revolution and World Politics. In: *Die Ungarische Revolution 1956.* Österreichisch–ungarische Konferenz im Collegium Hungaricum, Wien, 6. April 1995. Hrsg. von o. Univ. Prof. Dr. Béla Balázs, Wien, Collegium Hungaricum, 1995. pp. 19–33.

The 1956 Hungarian Revolution in World politics. *The Hungarian Quarterly*, Summary 1995. pp. 109–121. o.

EÖRSI LÁSZLÓ

Feltáratlan tények (A Kahler-bizottság második jelentése) *Beszélő*, 1994. 24. sz. 25–26. o.

Göndör, Bütyök, Cigány és a többiek (A Berzenczey utcai–Ferenc téri csoport a forradalomban) *Beszélő*, 1994. 42. sz. 32–33. o.

A Tompa–Ráday utcai felkelők. *Népszabadság*, 1994. okt. 28.

A Bástyá csoport. *Magyar Hírlap*, 1994. nov. 4.

Talán torkig vannak '56-tal (Interjú Magyar Józseffel) *Népszabadság*, 1994. nov. 11.

Adalékok az 1956-os emigráció történetéhez (A bécsi „Magyar Forradalmi Tanács”) In: *Évkönyv III*. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 107–124. o.

Három film '56-ról („Mindent a hazáért – Corvin köz 1956”; „Széna tér '56 [Márton Erzsébet]”; „Maléter I–III.”) In: *Évkönyv III*. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 347–353. o.

Interjú Csongovai Per Olaffal. *Pesti utca 1956*. Válogatás fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből. Századvég Kiadó–1956-os Intézet, 1994. 183–201. o. Interjú Kabelács Pállal. Uo. 49–65. o.; Interjú Kajtár Imrével. Uo. 121–136. o.; Interjú Szigetvári Istvánnal. Uo. 67–85. o.; Interjú Vizi Imrével. Uo. 87–97. o.

HEGEDŰS B. ANDRÁS

Mi lesz veled, kárpótlás? *Beszélő*, 1994. aug. 4. 11. o.

Retus (A puha diktatúrától a kemény demokráciáig. Bp. Pelikán Kiadó, 1994.) *Beszélő*, 1994. okt. 13. 23. o. [recenzió]

A Petőfi Kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján, V. Gazdasági vezetés – Műszaki fejlesztés – Kertmagyarország?, Bp. 1956-os Intézet, 1994. Szerkesztette, a bevezetést és a jegyzeteket írta: Hegedűs B. András.

A Petőfi Kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján, VII. Iparművész vita – Orvosvita, Bp. 1956-os Intézet, 1994. Szerkesztette, a dokumentumokat összeállította és a jegyzeteket írta: Hegedűs B. András, Ember Mária (első rész), Bohó Róbert (második rész).

Farsang. Fejezetek egy önéletrajzból. Periratok 1957–1958. (Lakatos István: *Paradicsomkert*. Összegyűjtött versek és szépprózai munkák. Békéscsaba, Tevan Kiadó, 1993.) [Recenzió] In: *Évkönyv III*. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 343–347. o.

Új berlini fal? *Beszélő*, 1994. okt. 27. 18. o.

Felélvezhetők a Petőfi Kör vitái? Az értelmiségi ellenállás színtere volt. Kurcz Béla interjúja. *Magyar Nemzet*, 1994. okt. 29.

„...erről a családról, amelynek oly sok nevezetes tagja volt.” Sárközi Mátyással beszélget Hegedűs B. András. *Beszélő*, Karácsonyi melléklet, 1994. dec. 22. [OHA-interjú szerkesztett szövege]

Egy horizontálesztergályos Csepelről, Nagy Elek (1926–1994), *Népszabadság*, 1994. dec. 19.

Nyugatiak lettünk. *Beszélő*, 1995. jan. 12.

Szembenézni a történelemmel (Közalapítvány lett az 1956-os Intézet) [Javorniczky István interjúja.] *Magyar Nemzet*, 1995. április 20.

Ötvenhat. In: *Egy univerzális értelmiségi*. Vitányi Ivánnak születésnapjára. Bp. MTA Szociológiai Kutató Intézete, 1995. 279–285. o. [Interjú]

Einblick in das Oral History Archiv des Forschungsinstitutes 1956. In: *Die Ungarische Revolution 1956*. Österreichisch–ungarische Konferenz im Collegium Hungaricum, Wien, 6. April 1995. Hrsg. von o. Univ. Prof. Dr. Béla Balázs, Wien, Collegium Hungaricum, 1995. pp. 13–19.

Az 1956-os forradalom kutatásának kérdései, Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 30. évf. 3. sz. 1995. augusztus, 371–379. o.

KENEDI JÁNOS

Bibó magatartásáról, „kebelbeli” iratai kapcsán. (Forrásközlés) *Kritika*, 1994. 10. sz. 1–8. o.

Egy politikai per 1949-ben, ahogy Bibó István látta (Forrásközlés) *Kritika*, 1994. 12. sz. 36–42. o.

Október 23-a vagy november 4-e? *Népszabadság*, 1994. november 4.

„Ezek csak pofáznak a gyülekezési szabadságról...” Március 15-ei spontán tüntetések az állampárt idején. Dokumentumok: 1970–1974. (Forrásközlés) *Kritika*, 1995. 4. sz. Melléklet. I–XXIV. o.

KENDE PÉTER

Les avatars de l'intelligentsia de gauche hongroise de 1945 à nos jours, in: *L'engagement des intellectuels à l'Est*, textes réunis par Catherine Durandin, Paris, L'Harmattan, 1994, pp. 81–95.

Bilan et perspectives du fédéralisme en Europe danubienne et balkanique, in: *Le fédéralisme est-il pensable pour une Europe prochaine?*, sous la dir. de Martine Meheut, Paris, Kimé, 1994, pp. 129–138.

Ce que le communisme a légué de durable: le cas hongrois, *L'Autre Europe*, no. 28–29, 1994, pp. 81–86.

Miért nincs rend Kelet-Közép-Európában? Bp. Osiris-Századvég, 1994, 318 o.

Működik-e a demokrácia intézményrendszere Magyarországon? *Politikatudományi Szemle*, 1994. 4. sz. 126–138. o. Válasz a hozzászólásokra, *Politikatudományi Szemle*, 1995. 1. sz. 132–138. o.

Tradíció, demokrácia, rend (interjú) *Hajdú-Bihari Napló*, 1994. szeptember 14.

Kettős mementó. *Magyar Nemzet*, 1994. október 22.

A lovagi ütközet vége. Beszélgetés Széchenyi Ágnessel a magyar populizmusról. *Mozgó Világ*, 1994. 11. sz. 43–55. o.

Egy évforduló elé (az ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulásának 50. évfordulójára) *Magyar Hírlap*, 1994. december 20.

KOZÁK GYULA

Pesti utca 1956. Válogatás fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből. Bp. Századvég Kiadó–1956-os Intézet, 1994. 239 o. /'56/ (bevezetés)

Gondolatok és tervek az interjúgyűjteményről. In: *Évkönyv III*. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 257–267. o.

LITVÁN GYÖRGY

Les partis politiques hongrois entre 1945 et 1947: ruptures et continuités. In: *Revue d'Europe Centrale*. Tome II, Numero 2, 2e Semestre 1994. pp. 173–180.

Unwin, Peter: A pusztából kiáltott szó. Nagy Imre és a magyar forradalom. Bp. Héttorony, 1993. In: *Évkönyv III*. Bp. 1956-os Intézet, 301–307. o. [Recenzió]
 „Némák szóra kelnek”. Várpalota ismeretlen '56-ja. Gyűjtötte és szerkesztette: Fakász Tibor. (Várpalota) 1993. In: *Évkönyv III*. 325–327. o. [Recenzió]
 1956: Volksaufstand oder Revolution? In: *Revolutionen in Ostmitteleuropa, 1789–1989*. Schwerpunkt Ungarn. Herausgegeben und eingeleitet von Karlheinz Mack. Verlag für Geschichte und Politik Wien, R. Oldenbourg Verlag München, 1995. pp. 138–143.

Francia dokumentumok 1956-ról. In: *Évkönyv III*. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 139. o.
Die Ungarische Revolution 1956. Reform, Aufstand, Vergeltung. Hg. György Litván–János M. Bak. Wien, Passagen Verlag, 1994. p. 211 (társszerző)
 The Political Background of the Imre Nagy Trial. In: Dornbach Alajos, ed: *The Secret trial of Imre Nagy*. Forew.: János Radványi. London, Praeger, 1994. pp. 161–182.

Az SZDSZ és 1956. *Beszélő*, 1994. 43. sz. 17. o.

Október. *Világosság*, 35. sz. 1994. 10. sz. 3–6. o.

Távoli búcsú egy közeli baráttól. [Heltai György] *Beszélő*, 1994. 29. sz. 32–33. o.

1956 in der heutigen politisch – wissenschaftlichen Discussion in Ungarn. In: *Die Ungarische Revolution 1956*. Österreichisch–ungarische Konferenz im Collegium Hungaricum, Wien, 6. April 1995. Hrsg. von o. Univ. Prof. Dr. Béla Balázs, Wien, Collegium Hungaricum. pp. 7–13.

MOLNÁR ADRIENNE

Interjú Nagyidai Józseffel, 99–121. o. In: *Pesti utca 1956*. Válogatás fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből. Bp. Századvég Kiadó–1956-os Intézet, 1994. 239 o.

RAINER M. JÁNOS

A megszólításokról és megszólalásokról. Méray Tibornak 70. születésnapján. *Beszélő*, 1994. ápr. 28.

Hruscsov Budapesten, 1958 április. Egy látogatás anatómiája. *Budapesti Negyed*, 1994. 2. sz. 159–190. o.

Ügynöknél több volt: Rajnai Sándor. Vörös eminenciás. *HVG*, 1994. szept. 17.

Nyugatról visszatekintve. Az Irodalmi Újság és Magyarország (1957–1973). In: *Évkönyv III*. 1994. Bp. 1956-os Intézet, 1994. 95–106. o.

Interjú Takács Bélával. In: *Pesti utca 1956*. Válogatás fegyveres felkelők visszaemlékezéseiből. Bp. Századvég Kiadó–1956-os Intézet /'56/ 1994. 165–183. o.

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 1–2. köt. Szerk.: Horváth Ibolya, Solt Pál, Szabó Győző, Zanathy János, Zinner Tibor. Bp. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1992., 1994. In: *Évkönyv III*. 1956-os Intézet, 1994. 309–314. o. [Recenzió]

A történelmi emlékezet. *Beszélő*, 1995. 24. sz. június 15.

Élet és utóélet. Vázlat Nagy Imre történelmi arcképéhez. *Magyar Nemzet*, 1994. okt. 22. (Molnár Miklóssal)

[Hozzászólás Grósz Károly interjújához] *168 Óra*, 1994. okt. 11. 33. o.

Nagy Imre, Kovács István életrajza, in: *Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Almanachja*. Főszerk. Vida István. Bp. Magyar Országgyűlés kiad., 1994. 302–304., 248–249. o.

Sovetské dokumenty k madarské krizi 1956, *Suodobé Dějiny* [Praha], I. 4–5. 1994. pp. 560–565.

Élet és utóélet. Vázlat Nagy Imre történelmi arcképéhez. *Valóság*, 1995. 1. sz. 69–80. o. (Molnár Miklóssal).

Szembenézni a történelemmel (Közalapítvány lett az 1956-os Intézet) [Javorniczky István interjúja.] *Magyar Nemzet*, 1995. április 20.

STANDEISKY ÉVA

A népi írók és a hatalom (1957–1958). *Holmi*, 1994. október. 1447–1460. o.

A Kreml csendje. Vercors a magyar írókért 1957-ben. In: *Évkönyv III.* 1956-os Intézet. 1994. 149–165. o.

Horváth Márton. Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Almanachja. 1944–1945. Budapest, A Magyar Országgyűlés Kiadó, 1994. 181–182. o.

Die Revolution und die Schriftsteller. In: *Die Ungarische Revolution 1956.* Österreichisch–ungarische Konferenz im Collegium Hungaricum, Wien, 6. April 1995. Hrsg. von o. Univ. Prof. Dr. Béla Balázs, Wien, Collegium Hungaricum, 1995. pp. 33–41.

A háború utáni vérvádak. *Szombat*, 1995. április, VII. évf. 4. sz., 23–25. o.

A kommunista polgárelenesség. Budapesti Negyed, 1995 nyár, 8. sz. 209–223. o.

SZAKOLCZAI ATTILA

Sortűzek 1956. Szerk. Kahler Frigyes, Lakitelek, Antológia Kiadó, 1993. In: *Évkönyv III.* Bp. 1956-os Intézet, 1994. 237–257. o. [Recenzió]

A forradalmat követő megtorlás során kivégzettekről, Uo.: 237–257. o.

Az '56-os politikai perek. *Rubicon*, 1995. 6–7. sz. 42–46. o.

TISCHLER JÁNOS

Csou En-laj kínai miniszterelnök 1957. januári látogatása Varsóban. A Gomulka–Csou En-laj-tárgyalásokról készített feljegyzés, 1957. január 11–16. Közli Tischler János, *Múltunk*, 1994. 3. szám, 141–175. o.

A lengyel pártvezetés és az 1956-os magyar forradalom. In: *Évkönyv III.*, Bp. 1956-os Intézet, 1994., 179–195. o.

Dupka György–Horváth Sándor: '56 Kárpátalján. Bp.–Ungvár, 1993. In: *Évkönyv III.* Bp. 1956-os Intézet, 1994. 307–309. o. [Recenzió]

A magyar forradalom – ahogy a lengyel újságírók látták. A bevezetőt írta és a dokumentum első részét fordította Tischler János, *Tekintet*, 1995/1–2. sz. 101–127. o.

Jerzy Tuszewski: „Vszyscy Vegrzy chodźcie z nami, pójdziemy za Polakami.” Polscy i węgierscy uczestnicy o rewolucji węgierskiej 1956 roku. *Akcent*, nr. 1 (59) 1995, pp. 193–206.

A lengyel pártvezetés és az 1956-os magyar forradalom végső szakasza, 1956. november 1–5. Fontos kiegészítések egy általános képhez. (Tanulmányrészlet) In: *Polono–Hungarica*, Nyelvészet–Irodalom–Történelem–Kultúrtörténet. Az 1994. május 24-én és 25-én tartott nemzetközi tudományos konferencia anyaga. Bp, ELTE, Lengyel Filológiai Tanszék, 1995, 453–461. o.

Rewolucja węgierska 1956 w polskich dokumentach [Az 1956-os magyar forradalom a lengyel dokumentumok tükrében]. Opracował Janos Tischler [közreadta, a

bevezetőt és a jegyzeteket írta: Tischler János]. Warszawa, Instytut Studiów Politycznych PAN, 1995. p. 206

VALUCH TIBOR

Dikán Nóra: Az 1956-os forradalom utáni megtorlás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei dokumentumai 1–6. kötet In: *Évkönyv III.* Bp. 1956-os Intézet, 1994. 327–333. o. [Recenzió]

Szabadság és kultúra – Válasz a Nappali ház körkérdésére. *Nappali Ház*, 1994. 11. sz. 106–109. o.

Szabadnak lenni (A hatalom humanizálása – tanulmányok Bibó István életművéről Szerk.: Dénes Iván Zoltán) *Alföld*, 1994. 10. sz. 84–86. o.

Helyi forradalom Völgyesi Zoltán: A helyi forradalom – Hajdúnánás 1956-ban *Debreceni Szemle*, 1994. 4. sz. 621–622. o.

Az irodalom polgára – Vázlat Schöpflin Aladáról. *Életünk*, 1995. 2. sz. 164–170. o.

Egy konfliktus és következményei ('56-osok életútelemlésének kérdései) *Hitel*, 1995. 13. sz. 41–49. o.

Az önismeret bátorsága (Márai Sándor: Vasárnapi krónika) *Hitel*, 1995. 4. sz. 105–109. o.

Die Fragen der gesellschaftlichen Teilname im Jahre 1956. In: *Die Ungarische Revolution 1956.* Österreichisch-ungarische Konferenz im Collegium Hungaricum, Wien, 6. April 1995. Hrsg. von o. Univ. Prof. Dr. Béla Balázs, Wien, Collegium Hungaricum, 1995. pp. 41–51.